

**Pauli Schutzii Oratio funebris in obitum excellentis: memoriae
illustrissimi & celsissimi herois Frederici Henrici,
gloriosissimi Arausionensium principis & confoederati Belgii
terra marique imperatoris.**

<https://hdl.handle.net/1874/319739>

ge 2

PAULI SCHUTZII
ORATIO FUNEBRIS

In obitum Excellentis: memoriæ

ILLVSTRISSIMI & CELSISSIMI

HEROIS

FREDERICI HENRICI

Gloriosissimi Arafionensium Prin-

cipis & confœderati Belgii terra marique

Imperatoris.

LEIDAE.

Apud WILHELMUM CHRISTIANUM

Boxium. A°. 1647.

PAULVS SCHVTZ

ORATIO FUNEBRIS

In obitum Excellentissimae memoriae

NOBILISSIMIS & AMPLISSIMIS

DOMINIS

D. CONSULIBVS

Inclytæ Urbis VLTRAIECTI

Amplissimi viri

Offero vobis hic Principem, *cujus exequias uniuersa Respublica Batava, Majorem Virum Europa non habet; & Fœderatum Belgium ut miracula edit, ita Heroëm genuit, in quo Domi & Militiæ Virtus & Fortuna vires expertæ, gloriam Batavorum extendunt ad æternitatem. Quicquid habui, quicquid potui, ad ipsius tumulum attuli, vobis confecto; omnibus vestris conatibus propitium Numen apprecatus.*

Vest. Nomin.

Devotus

PAVLVS SCHVTZ

LEIDAE

WILHELMUM CHRISTIANUM

Postquam...

ORATIO FUNEBRIS,

In Obitum Illustrissimi & Invicti Principis Excel. memorie

FREDERICI HENRICI

Principis Auriaci, Comitis Nassoviæ, &c. Fœderati
Belgii terrâ marique Imperatoris.

Uotiescunque vitam illius animalis, cui homi-
ni fecere nomen, & ipsius luctas, casus, sequen-
temque illos mortem intueor, Auditores, nihil
gravius â summo Propheta dici potuisse existi-
maverim, quam quod hominum vita, cum pre-
tiosa fuit, misera sit atque calamitosa. Profecto
Tragædia vita est, & ipse orbis Theatrum, in
quo omnes ludimus mortales. Quos eo respectu
umbrae somnia Pindarus; occasiones miseriarum Philemon; simulacra
Sophocles; calamitates Herodotus; folia caduca Homerus appelli-
tavit. Nascentes quippe fletu mundum salutant; breve vivendi tem-
pus habent, ex quo fidejussor mortis & quasi antea mbulo somnus,
tanquam publicanus, magnum accipit vectigal. Nihil certius in re-
liquo ex pectant quam mortem: quæ tuguria pauperum, & Regum
palatia, nullo habito discrimine, pulsat; & Alexandrum, cui orbis non
suffecerat in angustum & sex pedes longum contrudit domicilium.
Hanc fatalem moriendi necessitatem experiri nunc quoque debuit Il-
lustrissimus Auriacus Princeps FREDERICUS HENRICUS,
suavitas & delitiæ Hominum, Observator Virtutis, invictus domi &
militiæ Heros, terror hostium, & inaccessarum rupium expugnator.
Qui factis suis hoc meritis erat, ut omnes boni ad Pacem, quam
Christiano orbi evicisse videtur, feliciter fruendam, aut longam illi,
aut sempiternam apprecarentur vitam. Lugent mortem tanti Principis
non solum magnæ Reib. Patres, & Bataviæ incola, sed luget Gal-
lus, Germanus, Anglus, Danus, Suecus, Polonus, & ipse, si quid mi-
hi creditis, Virtutum, quæ in illo fuerunt, æstimator Hispanus.

A

que

que Europæ terminis se includere potest moestitia publica, sed super-
volitat Hellepontum, & ad Nilum, Tygrim, & Euphratem, ad Gan-
gem & Indum inveniet, qui Auriaco funeri lachrymis & suspiriis pa-
rentabunt. Ego quidem, dum cæteri magnifico illum prosequuntur
honore, nihil aliud possum, quam ut de ipsius laudibus dicam; non
tamen eò temeritatis prolapsus, ut putarem, quod pro dignitate hoc
assequi possem. Quemadmodum enim hæc Respublica tanquam
plena Luna supra tempestates & adlatrantes hostium minas posita,
omnes mundi angulos suo complet splendore; ita hanc cæteris pal-
mam præripuit, quod Principem habuerit, cuius laudes nunquam ver-
bis expriment splendidissimi Oratores. Cæterum hoc utique cogitavi
licitum esse, ut, dum magni & Eruditi Viri Balsamo & thure litant, e-
go paululum Cupressi adferrem, cum ad tumulum Achillis non solum
Alexandri, sed etiam tyro miles potuerit sacrificare. Ab ipso igitur
genere tanti Principis ut ordiar usus postulat; sed hic mihi observan-
dum puto, ne primum in Laudibus ipsius ponam, quod ut ipsi conven-
nit, ita tamen aliorum est, ac ipsi cum aliis commune. Poëtæ & Ve-
teres Oratores modum excessuri, Heroum, quos laudabant, originem
ad cælum deducunt & Deos fabulosos. Neque Domitores orbis pu-
dunt matres malle habere adulteras, quam legitimos in terris Patres.
Si quis in antiquitatem, qua magna Principis profapia laborat, curio-
sius inquirere vellet, idem esset acturus, quod illi, qui Regis fluvio-
rum Nili longitudinem, latitudinem, profunditatem, fragorem, fœ-
cunditatem & cursum cum norunt, fontem illius anxie, sed frustra
quæerunt. Domus *Nassovia*, quæ Reges dedit & Imperatores, non
Oratorum verbis aut æneis, & rubigine perituris scutis, non creditis
fastigiis, diurnitate collapsuri, columnis, sed propagatricibus ma-
gnarum actionum historiis gloriam debet illam, quam habet, &
quam terminabit cum cælo. Et si ignobilis fuisset, hoc solo immo-
dicam assequuta fuisset gloriam, quod *Guilielmum* genuerit, Patrem
Bataviæ, Imaginem clementiæ, & murum libertatis. Cujus cogita-
tiones cum terror Europæ Philippus, & cum ipso Oriens, & Occi-
dens tremeret, nihil divinius restabat, quam ut incomparabile Filio-
rum par *Mauricius* & *Fredericus* tanquam aliquod Castoris ac Pol-
licis fydus darentur orbi terrarum. *Frederico* fata Hollandiam Pa-
triam

triam esse voluerunt, ut in illa tanquam suprema libertatis arce spiritus illos cum aëre traheret, quibus volitantem per terras & maria Hispanorum sisteret furorem. Eant ad Apollinem suum Delphi Græcorum, & ipsius tempestatibus ab urbe sua aversum esse prædatorem Persarum exercitum dicant, ac ex vanis Oraculis multis verborum ampullis suam asserant dignitatem. Delphi Hollandorum adversus cruentos, & non tam stipendiis, quam bonorum sanguine & cædibus nutritos Iberos invicti, intrepidi streterunt fulmine & tonitru non Græci, sed Nassovii Apollinis Guilielmi; qui amorem & prudentiæ suæ Oracula in tribuenda illis filii nativitate obsignavit, ut illi inter florentissimas surgentis Reip. urbes hujus Herois ortum sibi adscribere possent. Cum inter ubera nutricis suæ parvulus Infans versaretur, in Patris sanguine cum patrio natavit solo. Inter Christianos quoque vivunt, Auditores, formidabiles Darii, & dissimulantes Tiberii, qui, cum virtute non audent, scelerato auro & abstrusis obscuritate callidorum consiliorum technis strenuorum virorum licitantur capita. Fraus empti unius sicarii filio, cum nondum tenellos pedes, & lubrica poplitum regere posset internodia, eripuit optimum Patrem, quem tot pericula, tot proelia, tot exercitus frangere non potuerant. In fonte antiquitatum & divino Promicondo Plutarcho populator Italiæ Marius oculis terruisse dicitur militem, qui vaginâ diduxerat enses. Et Parricida Matris ac Præceptorum, Incendiarius Patriæ, fossa vitiorum & cloaca, Citharædus & auriga Nero, cum mendicaret mortem, non invenit percussorem. Restaurator libertatis, & Bataviæ Brutus, Guilielmus claro die lethalem nebulonis ictum evitare non potuit in suorum conspectu. Ita orbatus est Patre Infans Fredericus Henricus, vagiens tunc temporis in cunis; quas non foedè plorans Mars, sed Gradivus, & sceleratæ cædis ultor, ac venturarum Virtutum genii circumstabant. Itaque cum ad illam ætatis partem venit, quæ disciplinæ & rerum ad magnates pertinentium capax est, Leidam venit ad Musarum Parnassum, & domicilium, quod Princeps Europæ Inventus confluit, ut in officina poliatur doctissimorum Virorum. Inter alios ille exquisitissimo Literaturæ Vindice Lipsio usus est, cujus nomen nemo ignorare potest, nisi qui ipsis Musis peregrinus est ac hospes. Hoc duce veterem Romanorum militiam in verissimâ divi-

næ erga homines benignitatis obside & prudentiæ metropoli quæsi-
vit. Habent hanc prærogativam a natura plerumque illi, qui ex-
cellent reliquos mortales, ut in flore ætatis indicia dent venturæ ma-
gnitudinis. Alexander de bellis, cum puer esset, & sublimibus rebus
agebat; solusque non patientem sessoris Bucephalum conscendere
poterat. Cyrus inter ludentes rusticorum filios regio sanguine inca-
lescebat. Cato vindices publicæ libertatis spiritus conceperat, cum
a Pædagogo gladium posceret, quo Syllam transverberaret. Frederi-
ci Henrici animus alta & gloriosa volvebat: & sicuti stellæ cum orbe
suo moventur; ita ille cum in fortium Græcorum & Romanorum
incideret facinora, non tam legere, quam agere videbatur. Cum
Themistocle in mari, cum Lysandro in terra, cum Leonida in Termo-
pylis, cum Alexandro in Mesopotamiæ præliabatur campis. Nata-
bat cum Coclite, cunctabatur cum Fabio, stabat promissis cum Ap-
pio, & cum Fabricio justiciam colebat. Trajiciebat in Africam cum
Scipione, currebat in Hispaniam adversus Sertorium, in Asiam ad-
versus Mithridatem cum Pompejo, & cum Cæsare per terrarum or-
bem volitabat. Cæterum libris non solum se tradere possunt magni
Viri, sed natura hoc illis concedit, ut multa & divina complectantur
animo, cum se abdunt in templum bonæ mentis. In hoc Lycurgus
ab Apolline, Minos a Iove, Numa ab Egeria, Pindarus a Pane,
Melesagoras a Nymphis suam hauserunt sapientiam. Principes ad
nobiles properant actiones, ad quas exsequendas cœlum illis inspi-
rat prudentiam; reliquæ autem in scholis sapientiæ modum, ut Tacit-
us in Agricola ait, necesse est teneant. Itaque Princeps noster deinde
corpus ad militiæ patientiam præparavit, equum in gyrum agendo,
selopetos explodendo, & Athleticam artem exercendo; imitatus
Pompejum, qui cum celeribus cursu, cum alacribus saltu, cum robu-
stis vecte contendebat. Cumque in Mathematicis egregia posuisset
fundamenta, castra metandi, vallum ponendi, urbes cingendi artes,
& expugnandi rationes in campis ad vivum sibi demonstrabat. Ita
instructus ad castra venit celsissimi Fratris, cujus fortitudo & splendor
terrarum fines excedebat. Hoc Duce elementa militiæ & sequuturæ
Felicитatis occupabat præludia. Si pericula, si egregia facinora, veli-
tationes cum hostibus enumerare vellem, multa mihi forent dicenda.

Memorable illud proelium, quod ad Nieportam commissum est, præterire non possum. Inclusus erat ab hostibus Mauricius, & ad reditum aut fugam solum mare patebat. Sed nihil minus quam id cogitavit invictus Imperator. Naves recedere iussit, ut militi non in pedibus, sed lacertis esset præsidium. Si tamen cadendum esset pro Patria, Fredericum Fratrem rogabat, ut ad Reip. solatium se subtrahere vellet periculis. Sed pericula, & expectatio fomes erat Virtutis, quæ juvenem Principem non ad abitum, sed ad proelium accendebant. In illa pugna multus fuit; & cum utrimque sanguine & cædibus furerent enses, validè pugnando effectum est, ut cæderetur hostis. Ita fratrem deinde comitatus est ubique, aut etiam, eo jubente, solus adversus hostes exivit. Cumque deinde Virtus & fortuna Mauricii coëgissent Hispanum, ut inducias pacisceretur, Martis campus Cliviæ Ducatus factus est, in quo ad magna natus Fredericus, præeunte Fratrem, lusum exerceret & belli palæstram. Neque hic fata subsistebant, sed post multa rerum discrimina plus ultra cum illo tendebant. Ex arserat belli tempestas intra Ferdinandum II. & optimum Bohemiæ Regem Fredericum. Missus ille a Patribus est ad hujus auxilium. Superabat Rehnum per medios hostes cum Equitatu, iterque capescebat eodem animo, quo olim Germanicus victrices per eadem loca aquilas duxerat. Cumque Cæsareos non virtute, sed fortuna & turbulentis sociorum consiliis superiores fore cerneret, admirantibus amicis & inimicis, & fremente invidia in patriam redibat cum suis salvus atque incolumis. Post terminatas inducias multa belli ipsum nobilitabant exercitia, donec inter mortales esse desiit Fœderati Belgii Hercules Mauritijs, in cujus fortitudinem non Graji, sed Europæ Reges & Principes ut in scopum collimaverant oculos atque cogitationes. Ita Patres imminentibus periculis opponunt communibus suffragiis Fredericum Henricum terra mariq; Fratris successorem. Admirabiles, imo stupendas nunc aggredior res Auditores; sed ex illis pauca tantum commemoranda seligam, ut imitaturus fuisse videar Pictores, qui cum totum, quod depingere cupiunt, in tabulam transferre nequeunt, partes aliquando adumbrant. Grolla munitissimum & arte & situ est oppidum in Comitatu Zutphaniensi, quod tunc temporis Hispani suo occupatum tenebant præsidio. Hoc Princeps in
felix

felix rerum auspiciū obsidione cinxit; fortissimè hostes laceffere orsus, cum sciret ex initiis famam dependere, & nominis splendorem. Ibat obviam generosis conatibus Henricus Comes Bergensis, Vir consilio & manu acerrimus, Regique suo bene cupiens, quanquam postea turpem Hispanorum ingratitude, quâ plerumque exteris solvunt, expertus fuit. Hic primum ad terrorem exercitum circumducere, tentare Principis animum, interdum cohortes ad velitationes immittere. Cum videret animum Nassovii, adversus hos fluctus excelsæ cujusdam rupis in mari instar esse immobilem, vi erupturus ad urbem, universum exercitum in castrorum vallum effundit. Instabant densis agminibus Hispani, propulsabant illos animosè Batavi; & his pro libertate, illis pro Regis sui ambitione certantibus pallida mors in campis sæviebat. Tandem receptui cecinit Bergensis, suosque properè ex illis removit campis, quos fatales esse animadverterat, ut Princeps Auriacus prima in illis victoriæ statueret trophœa. Deditur mox urbs Victori, qui Hagam reversus, læticia & votis excipitur publicis, & privatis. Hinc majora moliturus, aggredi cupiebat illam urbem, quam inexpugnabilem esse crediderant mortales. Sylva Ducis est, quam puto, Sylva Ducis, inquam, Auditores, quæ firmissimis coronata munimentis, aquis circumfunditur & vadis, quibus in stagnorum faciem circumjecti occupantur campi. Ipsa obsessâ sæpius nil nisi cædes & vulnera loquebatur; tentata ab ipso militiæ Magistro Mauricio, proverbium illis fecerat, qui minùs favebant foederatis, ut cum aliquid in possibile innuere vellent, dicerent hoc fore, cum Sylva Ducis in Batavorum veniret potestatem. Parvi hæc ducebat Nassovius, qui nihil tam altè a natura constitui credebatur, quo Virtus non possèt eniti. Castra metatur ad urbem, vallum circumdari jubet, ad omnia intrepidus, cum milites obstupescerent, ad pericula & aquas, quas pavide intuebantur. Mussabant invicem cædendas esse Sylvas, complanandos montes, & advehendos, ut his ingestis undas explerent, & vadorum hiatus. Ipse Gravendonckius Impiger militiæ homo, & ob suas virtutes tantæ urbis præfectus, exercitum Foederatorum Ordinum credebatur in campis errare ad sui ostentationem. Disponebantur, jubente Principe, molæ, exsiccandis campis excogitatæ: & brevi (orem admirabilem! quis crederet

ret Auditores?) illa stagna & fluvii, qui urbem incinxerant, Batavorum circumdabant castra. Jactitant sua immodice Græculi; sed si quis unquam ejusmodi in Græcia edidisset miracula, quid non de illo ingeniosissimi homines scripsissent? Balistæ, Scorpiones, arietes, catapultæ, crates, sambucæ, plutei & vineæ Romanorum in nostra militia nihil usus habent. Aliis machinis utimur; alias inveniunt Batavi, alios struunt aggeres, neque turres admovent, sed in terræ visceribus appropinquant. Et profecto non tam facilis hodie ad urbes vincendas datur accessus; tormentis quippe nostris tonitrua imitamur & fulmina mortales. Neque molæ eiciebant solum aquas, sed cœlum ipsum gloriæ Auriaci Nominis pugnabat. Israëlitarum Princeps Iosua inter præliantium ardorem jussu suo Solis inhibuit cursum. Princeps Auriacus votis impetravit, ut Sol dispelleret nubes pluviasque, & tota æstate ureret campos. Ita cum omnia ex animi procederent sententia, advolat cum exercitu Henricus Bergensis; anxie urbi opem laturus. Sed ad irritum revolvebantur ipsius conatus, nihilque præter suorum vulnera abstulit & cædes. Tunc gravioribus habitis consiliis, & advocato Imperatoris exercitu, Rhenum & Drusi fossam transmittunt Hispani, bellumque evomunt in medios Velaviæ agros; imitaturi Siciliæ Regem, qui cum Syracusas a Pœnis vindicare non posset, prædatrices copias incredibili animi ausu ducebat in Africam. Fiducia & bono successu læti occupaverant Amersfordiam; & inter inermium rusticorum trepidationes, mulierum planctus, puerorum ejulatus, de illis, quæ nondum habebant, triumphabant cogitationibus, cum jam non solum Sylvam Ducis liberatum iri, sed Bataviam omnem in terrore esse, & multa splendide fieri posse cogitarent. Sed quò vos pallida ducit & jejuna ambitio mei Hispani? ponite cogitationibus vestris modum, & credite, non terrefieri illos animos, quibus libertas potior est ipsa vitâ. Cum populator nationum Xerxes mare constringeret compedibus, & deduceret montes, Græci ipsi alios opponebant montes, id est, suas virtutes. Cum spirans Achillis sanguinem Pyrrhus primordia laces seret Romæ, obviam ibant Romani. Cum feroces victoriis Galli in media grassarentur urbe, Capitolium defendebant Romani. Cum immerfus nubibus Alpium Hannibal in Italiam hostilem effunderet aciem, cum tot millia suorum ad Can-

nas cecidissent, cum infensa signa in conspectu essent urbis non desperabant Romani. Pericula non terrebant, sed inflammabant populum Martis. Hispanis res est cum gente Batava, Auditores, neque Græcis, neque Romanis, si fortitudinem spectamus, inferiori. Hæc est illa gens, quæ tormenta, virgas, crucem, famem, pestem, & quicquid Harpyæ, Diræ, Furix excogitare possunt, invictò tulit animo pro Libertate. Hæc est illa gens, quæ, deficiente terrâ, cadavera pro vallo habet, suisque hostibus, cum vincitur, non urbes relinquit, sed effosâs speluncas atq; sepulcra. Hæc est illa gens, quæ, invito Patre Oceano, quacunq; cœlum patet, & sol vagatur, ultra Herculis columnas, ultra hominum metas prosecta, gentibus ignotis, & alio sole infectis suam probat libertatem. Hæc est illa gens, quæ in glacie & nive hospitata, ubi homines esse desinunt, cum frigore ardenti, & immanibus bestiis de sua disputat libertate. Hæc gens non poterat terrefieri in illo motu: & exercitus Batavi Imperator suâ inclusus atque involutus virtute non solvebat obsidionem, sed urbi eò fervidius imminabat. Cæterum tradux divinitatis animus tot spatia locorum, tantam maria, tot fluvios, totum denique orbem puncti instar capiens, spatio corporis & castrorum non poterat terminari. Vigilabat ille ubique, & cum Sylvæ Ducis videretur intentus, circa Wesaliam hostium tunc temporis asylum nobili versabatur cogitatione. Egregia urbs, & libertatis studiosa tempestâ nocte capitur, & illi terrarum orbis candidati, simul ac hostes Hispani, terrore, quem aliis incutere volebant, confusi, abjectis impedimentis, turpi se surripiunt fugâ. Trahebantur tunc ad castra Burgundicæ cruces, & aquilæ, quæ vallo ad urbem obverso infixæ, obsessis pulcherrimam Principis victoriam depingebant. Stabat ad anchoram religata Prætoria navis, ex cujus, ut & reliquæ classis antennis testes publicæ Victoriæ collucebant ignes. Iustus in ordines suos ire miles Lætitiâ & Triumphum sclopetis canebat. Explodebantur tormenta; & in urbe fragor corruentium tectorum, & repercussus globulorum sonitus *Wesaliam, Wesaliam* captam esse intonabant. Concidit posthæc animo Gravendonckius, qui ad ultimum boni militis officio defunctus, urbem tradidit Victori, cujus laudes & tantos in hæc obsidione successus Europa loquebatur. Hæc Victoria ut immodicè dolebat Iberis, ita nobilem capeffendi

vindictam ardore accensi, conscenderunt Antwerwiæ naves, quibus Zelandiæ circumvehebantur littora. Sed profligati, submersi aut capti sunt ferme omnes ad Insulam Tolam, ubi suâ ruinâ novas Nassovio capiti imposuerunt laureas. Multa sunt, quæ dixi; majora supersunt; sed quis est, qui omnes casus, & continuatam felicitatis seriem exiguæ molis oratione posset complecti? Ad Mosam tamen Victorem sequor, ad quam ille torrentis fluvii instar vagatus, uno impetu Arsam, Stralam, Venloam, & Roermundam expugnavit. Quarum ultimam belli decus Ernestus, Frisiæ Governator, fortiter pro Patriâ dimicans suâ morte nobilitavit. Missus eadem tempestate in Flandriam Inclytus armis Guilielmus Nassovius, brevi temporis spatio hostibus eripuit munimentum Crucis, Jacobi, Ambrosii, Hogerwerffam & Polderam Namæ. Tanto rerum gavisus successu Auriacus, victorem exercitum Trajecto ad Mosam admovit. Sedebat ad castra, quibus urbs circumvallata erat, Crosius Hispanus, nihil tentare ausus, ac territus exemplis illorum, qui suorum clade didicerant, castra Batavorum scopuli cujusdam instar esse, in quem si ventis acta impelluntur navigia, non lædunt, sed ipsa pessimum patiuntur naufragium. Advocatus igitur est ex Germania Papenheimius, magnus bellator, quo ducem Ferdinandus II. non habuit majorem. Columnen erat & Tybicen gloriæ Imperatoriæ; in fervidissimis proeliis non Imperatoris magis quam militis exequi munia, & suas cicatrices ut virtutis notas ostendere solitus. Ingens animi, successibus ad fastidium felix, & dignus ut tanquam Hector cum Batavorum congrederetur Achille. Neque hic aliquis mirabitur, quod Papenheimii laudes ad cœlum efferam. Eò splendidior Principis Auriaci oritur gloria, quò majores habuerit hostes. Magni quippe animi non cum effœminatis, sed viris & sui similibus manus conferere cupiunt. Ænæas, ut celebris esset, Turnum adoritur: & cum armis & nobili conatu Indorum Rex Porus conspicuus esset in littore, tum primum Alexander se prædicavit felicem; admodum gavisus, quod in fortissimos, & suæ virtuti pares incidisset viros. Profectò ut ille Porus nondum expertus hostium vires, neminem se cogitabat esse majorem: ita Papenheimius sui nominis terrore hostes ad fugam compulsus iri credens, itendidem in itinere rogabat, num adhuc ad Trajectum

moraretur Auriacus Princeps. Sed vidit illum intrepidè expectantem; idque miratus castra in conspectu ipsius locavit. Video nunc formidabilem rerum faciem Auditores. Video fatales illos campos, in quibus Leo Belgicus sinistrâ septem tela, dextrâ gladium corruscabat adversus Aquilas Romanas. quæ ut olim rectis oculis atque inconnivis Solem intuebantur, ita nunc & vultum & animum demittebant. Video Crosum Hispanum aleâ ludendam in castris, cum ad belli lufum parum animi esset. Video obsessos, qui procurrunnt ex urbe, flammâ & ferro suis viam facturi. Video summos belli Duces, interequitantes agmina, & non solum de urbe, sed etiam nominis gloria certaturos. Ventum mox est ad prælium, in quo suis Papenheimius peditibus præibat, alterâ manu arma, alterâ fasciculum lignorum gerentibus, quibus fossæ possent æquari. Seque batnr Equitatus, ut, qui tardius pugnaturi erant, a tergo quoque scirent inventum iri hostes. Erumpitur ex urbe; clamor præliantium, gemitus morientium, ejulatus vulneratorum, tonitrua tormentorum, clangor tubarum horribili circumsonabant tumultu. Tandem cum non lignis, sed cadaveribus suorum fossas castrorum & campos cerneret impletos esse Papenheimius, nihilque prorsus promoveri posse, tristis & gloriæ suæ superstes in castra redit, quæ postero die accensa ipsius discessum, Principis victoriam testabantur. Urbem tunc dedunt obsessi, & veniunt ad Crosum suum, qui hærebat in montibus; urbis a Batavis expugnatae testis in Brabantiam rediturus. Pos hæc in Hispanas Provincias venit Ferdinandus Cardinalis, Philippi Hispanorum Regis Frater, notabilis omni virtute, quæ Principem commendare potest. Animosus juvenis insignem ac conferta tot bellicosissimorum Suecorum robora regentem ad Nordlingam fuderat exercitum. Huic Principi fata illam contribuere voluerunt gloriam, ut sub ipsius regimine a Præfecto Gelriæ Confœderati Belgii occuparetur propugnaculum, quod ab Autore suo Schenkio nomen invenit. Securitate hæc vice laboraverant Batavi, sufficiens tanto loco quod non dedissent præsidium: sed potest in palæstra dormire Milo, in urbe otiosus esse Aristides, in lucta ipse cessare Hercules. Accepit nuntium hujus jacturæ in Brabantia Auriacus Princeps, & indignatus aliquid recuperandum esse, cum omni exercitu ad incipientis Bataviæ insulæ angulum

gulum properavit. Confedit in vicinis Rheno montibus Cardinalis, munimentum illud servaturus: sed didicit hostes suos hyemem exigere posse in castris, neque cessare ipsos, antequam quod amiserint, in suam redigant potestatem. In vindictam Fredericus Bredam circumvenit, munitissimam urbem & militaris artis Gymnasium. Hanc incomparabile illud Imperatorum Par Mauricius atque Spinola ut suæ laudis elegerant materiam. Ille nobili stratagemate navis tanquam equi Trojani: Hic Virtuti diffusus fame eam expugnavit, cum anno diutius ad ipsius mœnia hæsisset. Noster Princeps intra tres menses non fame sed ferro & virtute viam sibi patefecit ad hæreditariam urbem. Ab illo tempore trepidare orsi Hispani Scaldem & Flandriæ fluvios continuis aut parum distantibus sepiebant munimentis; & si Principem urbi alicui imminere cernerent, illi ipsi eam suo cingebant exercitu; ne circumdari posset. Fredericus statim Romanorum Fabius factus, cunctando fatigavit hostes aliquot annos. Sed quemadmodum animosi in certamine Olympico cursores cum metam viderent, concitatori ad gloriam, quam quisque sperabat, erumperent cursu; ita Fredericus positam in Flandria belli intuitus metam, tandem ad illam penetravit; pacem Christiano orbi daturus. Volentem non fluvii, non munimenta, non effusæ hostium acies remorari poterant, quo minus invaderet murum Flandriæ, & fiducia Hispanæ arcem, quam Salsam nominant Gandavi. Intra paucas hebdomades ereptus est ille locus Præfecto suo venerabili Seni, spectantibus Iberis, qui novos struebant aggeres, novos fodiebant fluvios, nova ædificabant munimenta, quibus cursum sisterent Batavorum. Sed frustra sumebant operam suam, & mirum est, quod fluviiis & fossis terrere illos vellent, quos scirent tot maria transisse. Quid multa dicam Auditores? Festinabo cum Principe, qui velocitate hostes non minus, quam armis superavit. Intra paucos dies ultra triginta sunt subacta munimenta, inter quæ illud, cui Spinola nomen dedit, acerrimè defensum est, prorsus ac si tanti viri manes pro nominis contendere vellent splendore. Ultimam victoriarum lusum claudere debuit Hulsta, cui Henninius præerat, Generosus miles, omnia quæ excogitari possunt pro Rege suo molitus. Memorabilis urbs sæpius a se averterat Principem; & paucos ante annos ad illam conciderat

derat paternæ & virtutis & mortis æmulus Henricus Casimirtis. Vergebat ad hyemem autumnus, & si pluit, agros circa hanc urbem lubricos nemo insistere potest. Sed Principis conatus nunquam destituit coelum, quod tunc serenitate continua probavit, fata huic Principi impeudi omnia. Inter quatuor hebdomades incredibili vi & ardore, urbs ad deditioem, Flandria ad solvendum tributum, Hispania ad vera, & non simulata cogeatur consilia pacis. Hæc sunt quæ terrâ, & in nostro mundo acta sunt Auditores. Cæterum cum illa cogito, quæ, eo Principe, aut ipsius ductu aut consilio mari patnaverunt Batavi, incognita maria, innumeri fluvii, vasta Oceani facies, & alter mundus hic ante oculos meos versantur. Diu Princeps orbis populus Tyberim sui imperii limitem habuit, sub Regibus pauper de proferendo urbis pomœrio cogitavit, & in Italia latuit, cum exiguis gentibus colluctatus, donec tandem, adolescente post secula imperio, in Syria surgenti, Occidenti in Hispania occurreret Soli. Batavi sub incunabulis nascentis Reipublicæ non cum Samnitibus, Latinis, Etruscis, Faliscis, Æquis, Volscis, Saletinis, Dicenis ac Fidenatibus parvi nominis populis, sed cum potentissimo Orbis Rege bellum suscipere orsi, non suis se incluerunt limitibus, sed in Europa Scyllam & Charybdim, Phæacum sedem ac Cyclopū, flabellum spiritus Poëtici Ætnam, Gades Hispanorum, Græcorum Hellepontum prætervecti, incognitas adierunt terras, & suis classibus, quicquid extra Solem & Lunam, quicquid extra sydera jacet, perlustrarunt. Illi nominis celebritatem non solum, sed arma & colonias ad illa deduxerunt loca, ubi, ne dicam Tarpeius Iupiter, & septem illi montes, & Capitolium, ex quo tot gentes leges accipiebant, sed ipsum nomen populi Romani, imo nomen nostri orbis fuerunt incognita. Admiratur Polybius classes, crebram jacturam, horrenda in mari prælia, quibus de Sicilia contendebatur inter Romanos & Carthaginenses. Sed non admirabimur antiqua, si cogitationes conferimus ad illa prælia, quæ, hoc Principe res administrante, mari commissa sunt. Gloriarum non fabulis, sed rei veritate Batavia potest, quod Argonautas & Iasonem suum habuerit Petrum Heinium, qui post innumeros casus, & pulcherrimas victorias, non lascivis Medæe cujusdam amoribus, incantationibus, & parricidiis, sed virtute expugnatum vellus aureum Hispanorum in

confœderatas transtulit Provincias. Neminem mari Batavis superiorem esse, ille vir docuit, qui moriens etiam ab hostibus suis triumphavit. Neque hic prætermittere possum tonitru illud & fulmen Oceani, Flandriæ & Hispaniæ terrorem Martinum Trompium, cujus stupenda facinora nulla tacebit posteritas. Ille est, qui sub prædatrix Duyenkerkæ oculis classes profligavit hostiles. Ille est, qui magnam & ipsi Oceano gravem Hispanorum classem septendecim adortus navibus, Europam in sui convertit venerationem. Orem admirabilem! Orem omni humana cogitatione sublimiorem! duodecim millia virorum, sexaginta naves, & inter illas non naves, sed castella & turres omni tormentorum genere horribiles Hispanus Ocquendo vehebat. Tantam classem septendecim navibus Trompius coëgit Auditores, ut ad Angliam confugeret, ut Angliam, sequente illo, contractis velis & aplustribus salutaret. Tum vero omnibus nationibus documenta dedit foederata Respublica, quantum ipsa posset, cum intra tres hebdomades ultra centum armarentur navigia, quæ nunc tribus nunc quatuor conjunctis confluebant ad Trompium, ut Hispani crederent, quod coelum plueret naves. Vidit Anglia illo tempore stantes ad anchoram tres maximas classes, suam, Hispanam, atque Batavam. Et acceptis ab Ordinibus & Principe mandatis, Trompius sub Regis castellis hostes suos invadere coepit, & illam classem, quæ septendecim antea fugaverat, facile centum navibus submersit, cepit, disjecit, cremavit. Quoties ille suis navibus Flandriam cinxit, non opus est, quod referam, cum ipse Christianissimus Rex multum ipsi debeat, quod firmissimas Fladriæ urbs in sua habeat potestate. Quid nunc de India Orientali, aut Occidentali dicam? In illa victi hostes nihil possunt, & Reges ad Batavorum transeunt foedera. Avehuntur Aromata, Serica, gemmæ & Regii Thesauri, quibus dū singuli ditescunt, universa locupletatur Respublica. In hac multæ pugnæ, multæ classes vires & potentiam Belgii extendere non desinunt. Cujus splendorem, Principis Auriaci gloriam, & sempiternam suarum virtutū memoriam inter horridas, & barbaris moribus squallidas gentes propagavit Mauricius Nassovius, peritissimus belli Dux, qui nunc ex illo orbe reversus, maximo, & triumphis suis conveniente defungitur honore. Tantis, & tam prosperis eventibus usus est foras Fredericus: sed raro iuveni-

untur Principes, quos simul & foras & domi comitatur felicitas. Cum Augustus Principis nomine fessam civilibus bellis Romam rege-
ret, suis legibus in subjectas detoneret gentes, Iani templum clauderet, Pater Patriæ appellaretur, domi habuit ipse, & Reipublicæ dedit
foedas calamitates. Nostrum Principem felicitas non solum foras, sed etiam domi amplexa est, prorsus ac si uni Principi in terris nato
ad augendam Rempublicam fata impenderentur omnia. Stabat nunc Batavia firmissimis urbibus inclusa, fluviis & mari adversus ho-
stes tuta, sed extra muros suos inter vicinos & amicos nova munimen-
ta foederibus & affinitatibus quærebat. Itaque illis charissima pigno-
ra domus, quæ Illustrissima thori socia Amelia dederat, optimus Prin-
ceps impendit. Ad Occidentem Respublica in mari vicinam Angli-
am habet, ad quam affinitate transivit Filius Guilielmus, vera Patris
imago, & nunc in ipsius potentiam non solum, sed & Virtutes Suc-
cessor. Qui dum Serenissimi Regis Primogenitam ducit dum dex-
tram in ipsius inferit manum, sub his manibus Anglia & Batava Res-
publica mansura in foedera eœunt; & Oceanus ille, qui Reginam
Insularum suis spumis circumlambit, his duobus Imperiis obsequium
jurat ad aeternitatem. Ab Oriente limites Reip. terminat Cliviæ Duca-
tus, cujus Princeps est Serenissimus Elector Fredericus Guilielmus, Co-
lumen Imperii Romani, & omnium virtutum Heroicarum Compen-
dium. Cui per omnem Germaniam ad sinum usque maris Balthici
spatiosæ regiones, fertiles agri, & celeberrimi famulantur amnes.
Huic data est primogenita Filia Loysa, quæ nunc tantum Principem
Natali solo obstringit, ut non minus illud amplectatur, quam Pater
Rhenus, qui Cliviæ præter lapsus agros, in venturi hujus matrimonii
præludium dissecare suas aquas voluit, & duobus brachiis incingere
terram Batavorum. Tertiam facit viciniam partem ab Oriente paulu-
lum ad Septentrionem Comitatus Frisiæ Orientalis: cujus Comitatus
filio magni Patris Hæredi in matrimonium promissa est minima na-
tu: quæ in tenerima ætate, cum nondum sponsæ nomen sciret, spon-
sa Reip. causa facta, nunc ad vota explenda annorum expectat matri-
ritatem. Inter hos vicinos suos & amicos pulcherrima Respublica
tanquam Tellus mater, quam Cybelen vocant, e gremio maris caput
in omnes mundi angulos extollit. Et hæc magnifica merita, celcissi-
mæ

mæ actiones, innumeri triumpho Principis animum nunquam extulerunt ad fastum. Sed ipse virtutibus suis munitus, bellum vitis non minus, quam hostibus indixerat suis. Audiant hoc Europæ Magnates, audiant hoc Reip. hostes, audiat hoc Hispanus, audiat hoc ipsa invidia, Frederici Henrici virtutes nullo libatas fuisse unquam Vitiis confinio. Suavissimam Cyri institutionem scripsit Xenophon, in qua non Cyrum, sed perfectum adumbrare voluit Principem. Et si quis ad hanc tabulam accedet, non tam Persarum Regis, quam Aurasiarum Principis vitam depictam esse cognoscet. Appellat Athenæ Aristidem Iustum, sed domi justitiam coluit, foras in illam sæpissimè impexit. Themistoclem dormire volentem Milciadis excitarunt trophæa, & ad illam impulerunt gloriam, ut sua fortitudine totius Græciæ vindicaret libertatem. Sed ipse Patriam extorris, & ad illos, quos cæderat profugus, nominis sui celebritatem multis infuscavit maculis. Et illi Macedoniæ Reges Philippus & Alexander non victoriis magis, quam vitis utramque in Historia paginam faciunt. Quorum ille astutus ad scelera perjuriis non aliter quam tessera aut aleam se oblectavit: hic ambitione, quam non capiebat orbis, stolidus & crudelis, convivales fidissimorum amicorum sanguine mensas aspersit. Si me nunc ad illos converto, qui suas Secures & virgas ad Euphratem & Istrum impeerunt Regibus, non opus habeo, ut de Sylla aut Mario, de Pompejo Magno, aut illo Veneris punctione Cæsare dicam. Qui post egregias pro Patriam partas victorias ad vastam prolapsi ambitionem, Romam & Italiam; duo ultimi autem Europam, Asiam, atque Africam crudelissimis furiis mactaverunt. Cæterum inter Fabios, Cursores, Corvinos, atque Volumnios, inter Cicerones atque Catones hoc observari posse assero, quod vitia adæquaverint virtutem. Gravissimus Orator Plinius in Trajano suo omnia divina esse existimat: sed non aliter judicare poterant tunc temporis Romani, qui post foedas, & omnibus malis squallidas Vitiis tenebras orientem aliquarum virtutum solem in illo contemplabantur. In Frederico Henrico tanquam in delubro quodam & sancto Oraculo omnes habitaverunt Gratia. Neque poterat a bonarum actionum tramite in scopulos incidere ille Princeps, qui ut omnia cum Deo, ita eadem quæ Deus egit. Orthodoxam quippe amplexus

plexus Religionem, summum rerum Moderatorem calidissima devotione coluit; a quo & Victorias, & fata sciebat dependere omnia. Itaque quemadmodum domi concionibus & rebus divinis operam dabat, ita militiæ sacris operatus, omnia, sive aliquid fecerat, sive facturus erat, ad supremum Numen referebat. Neque quicquam sine huius compellatione aut publicè aut privatim, ne in procinctu quidem, aut inter ipsa arma ab eo gestum esse, satis liquidò constat. Sæpè publico tympanorū pulsū capitalem pœnam militibus denunciavit, qui pejerarent, aut Altissimi abuterentur nomine. Romani a Religiosissimo Numa suo hoc didicerant, ut ante proelium cum jam utrimque cecinissent signa, inhibito paulisper animi ardore, ad orientem conversi, Deos poscerent Immortales, ut illa res & sibi & Patriæ esset saluti. Batavi milites hoc ab Imperatore acceperant suo, ut conflicturi cum hostibus, in mortis limite animos non ad Orientem, ad Iovem quendam aut Martem, sed ad illum erigerent Deum, cujus sedes cœlum, & cujus pedes terram tanquam suum insistent scabellum. Stabant in ordine egregii viri, & attendebant ad preces, quas divini verbi recitabant Præcones. Prius colligere poterant animum, quam effundere, prius in arcem rationis recedere, quàm se impetu prostertere, prius deniq; de Deo, quam de sua cogitare libertate. In eiusmodi castris disciplina facile obtinere poterat militaris; cujus studiosissimus Princeps noster fuit, in rapinas & scelera acerrimus vindex, illisque inexorabilis, qui homicidia patraverant, quibus debitas pœnas voluit infligi. Hostibus æquè ac amicis servavit promissâ, nunquam veneno aut fraude illos circumvenit. Pravas simulationes cum Achille ut inferorum horruit portas; satis gnarus, fraudes servis, ancillis, & sordidis vitiorum mancipiis in comædiis tribui, a magnis autem viris neminem tanti fieri, cujus causa recederent ab æquo. Nunquam aliquis ex solidæ prudentiæ officina politior prodiit, nunquam aliquis in Athenensium conventibus, Lacedæmoniorum deliberationibus, Romanorum Senatu graviora consilia dedit, quam ipse in curia illa, ex quâ tanquam Trophonii quodam antro oracula erumpunt, quæ mirabili fragore animos quatiant Hispanorum. Imperii arcana, penitiora belli consilia, & cogitationes, quæ in hostium animis tanquam in adyto jacebant, exquisitissimè ille scrutabatur. Aruspices quosdam fuisse memoria

proditum est, qui in exta accuratè inquirerent, partesque maxima cum cura intuerentur singulas, ut ex diligenti singularum contemplatione res prædicere possent futuras. Horum more & ritu fibras consiliorum abstrusas, & exta hostium singulatim inspexisse videtur Auriacus Princeps, ut ex illis venturos denuntiare posset eventus. Aciem instruere, castra locare, urbes includere, hostes circumire, fatigare, ex uno loco in alium trahere, mox adesse, mox peregrè abesse, suos conatus tegere nunquam melius didicerat Imperator. Vigilabat in castris, ad omnia intentus, ex cubias invisebat in vallo, & munitionibus si quid deerat, observabat. Parva sæpe manu speculabatur hostium castra, non confusus oculus alienis: locorum situm, annuum stagnorumque profunditates ac catadupas præcisè examinabat. Si quæ urbs obsessa erat, ad periculosissima loca venire quotidie non dubitavit; alacres & fortes laudare, in ignavos animadvertere solitus. Armis hostes frangere poterat, sed incredibili comitate obstringere amicos, singulari humanitate in omnes pronus, & ad Deum benefaciendo quam proximè accessurus. Subveniendò miseris, præmiando meritis, fovendo eruditos, alimentando exules, nemini Principum concessit, quos habuit Christianus orbis. Duo pulcherrima cœli lumina, Sol interdiu super bonos & malos oritur, Luna innumeris stipata syderibus etiam stolidi & venteri obedientia bruta suo dignatur lumine. Fontes per argenteos dispersi rivulos, dum vicinas herbas alunt, urticam quoque irrigant & quosvis sitientes sponte admittunt. Eodem modo ille averfatus neminem, indignos adjuvare voluit, ut plures juvarentur, neque aliquis sine solatio tristis discederet a vultu Imperatoris. Cibi parcus fuit, luxuriam omnem aspernatus; neque aliquid sordidius esse putavit, quam certare poculis. Formam Deus & natura dederant egregiam, staturam honestam, vultum lætum & clementiæ indicem, in quo radiantes oculi de divina & augusta illa parte, quam mentem nominamus, loquebantur. Genas decoras cani commendabant, qui non artificio, sed sponte in inferiori parte retorquebantur. Vestis non pretiosæ appetens erat, sed mundicie insignis; neque volebat ut in palla aurei rostris corruerent accipitres, aut gladium facta ex gemmis circumdaret vagina, ut effoeminatus ille Darius, qui purpurâ & auro triumphantis magis, quam dimi-

cantis more proelium inibat. Magnitudo animi non admittebat id, a quo tenuioris conditionis homines nullæ possunt prohibere leges. Quibus non indigeret hominum genus, si rationem ducem sequeremur. Non opus erat Cœcilia lege, cum in agro idem cultus, qui in urbe esset. Non Fannia, cum luxuriam nemo nosset. Non Oppia, cum aurum vix inveniret usum. Non Iulia cum rapa sufficerent Curio. Non Falcidia, cum virtutem quisque ex asse, neque præter eam quicquam ad hæredes pervenire vellet. Divinus ille animus, qui Principem nostrum habitabat, aliam quærebat gloriam, neque exteriori honorari poterat pompâ. Sæpe prætervectus est florentissimas Batiavæ urbes, ne oneri esset Civibus, qui ipsum suis humeris excipere cupiebant. Neque poterat persuaderi, ut post laudabiles Victorias speciosos iniret triumphos; quorum superbia frangere poterat illos Romanos, quos alias non Asia, non Africa, non Pythus, non Mithridates, non Medorum fastus, non insolentia Persarum, nulla gens, nulla arma commovere poterant. Coelum & terram illi potius misceri volebant, quam non ingredi urbem illo curru, ex quo aurum & argentum, ebur ac conchylia, & quicquid pretio aut opere admirandû victæ gentes habuissent, ostendere poterant. Foederati Exercitus Imperator sciebat, togas illas stellatas, armillas, coronas, effusos Quirites, fercula, & divitiarum pompas, gentes aut veras aut simulatas, insanas vulgi acclamationes, nihil aliud fuisse, quam inanes & pueriles apparatus. Alios ille & semper mansuros quærebat triumphos, quos impetravit, cum de se ipso semper triumpharet. Venationibus & aliis ad oblectamentum exercitiis modicè utebatur, scenæ interdum ad fallendas curas studiosus, & spectator lusus ac chorearum, quas Principes & Magnates instruere solent. Sed quemadmodum Alphæus miscetur Arethusæ, neque quicquam tamen assumit; ita divinitati suæ intentus animus, ex his jocis ad magna & seria redibat, nec virtutis immemor, nec sui. Si quid tamen temporis publicæ elargiebantur curæ, ad ædificandi se contulit studium. Exstruxit duo præsertim palatia Honstardickæ & Ryswyckæ: quæ pulcherrima operis facies, artificiosa murorum & tectorum junctura, speciosa vario marmore pavimenta, vivæ & spirantes picturæ, & quicquid artificii excogitari potest, mirabili decorant splendore. Ryswyckæ potissimum admirantur adve-

advenæ specum, fontem, antiquas imagines, expressos ædifici manu
 e marmore icones, conchas ex extremis mundi oris advectas, & va-
 riatu coloris lapillos: quæ omnia non anxîâ, sed liberâ & soluta arte
 in parietes inseruerunt artifices, & ita collimarunt, ut totum illud o-
 pus structrici Dædali manu videatur esse elaboratum. Neque hic re-
 quiescere poterat, qui rerum suarum quærebat æternitatem. Septem
 miracula mundi, arcus, statuas, templa, porticus, basilicas, sepulchra,
 columnas Herculis, & Trajani pontes exedit vetustas. Absumptum
 incendio Pompeji theatrum instauravit Tiberius, absoluit Caligula:
 denuo ambustum refecit Claudius; vetustate confectum erexit Theo-
 doricus. Hodie ne rudera tantæ, & tantis sumptibus erectæ structu-
 ræ supersunt. Nihil stabile esse potest, nihil firmum adversus interi-
 tum, quod hominum posuit manus. Soli illi sapientiæ magistri, Præ-
 ceptores veritatis, Regum & Principum conservatores libri ab interi-
 tu se possunt vindicare. Eapropter studiosæ Iuventuti Celsissimus He-
 ros Bredæ excitavit Academiam, in qua Flamines illi Musarum, & se-
 culorum Sacerdotes Literatores trophæa Frederico Henrico struent,
 quæ neque incendia, neque aquarum absumere poterit vastitas: quæ
 nulla debilitabit vetustas, quæ eodem nitore & excellentiâ flore-
 bunt in æternum. Quæ nunc sequuntur, tristitia sunt, & meum animû anxium
 habent Auditores. Dederat serenam Christiano orbi coituræ pacis
 spem Fredericus Henricus: cum ipse subito de alia militia, de alia &
 æterna pace agere debuit. Invaserant ipsum in castris ultimis gravis-
 simi dolores: & cum reverteretur ex illis, in læto illo, & inter jubentis
 mulcentisque aciem consistente vultu contracta macies, & tremula
 instantis mortis pallebant indicia. Languere bellatrices coeperunt
 manus, agiles facessere pedes: & ille invictus ubique in sella ad publi-
 ca voluit efferri negocia; imitaturus illum, qui stantes dicebat Impe-
 ratores oportere mori, Languerat cum ipso Batavia; languero
 nunc quoque ego; & cum moriente mea morietur oratio. Tende-
 bant boni cives manus ad cœlum, precati, ut ille Deus, qui Solem de-
 cem à suo cursu retraxerat stadia, ægrotante Hiskia, nunc quoque
 singulari clementiâ Principi meritissimo aliquod vitæ adderet supple-
 mentum. Sed increvit morbus & illum defixit in lectum plena
 Majestatis frons collapsa est; & generosos oculos tristitia occupavit.

Heu ferociæ Hispanæ domitor ! Heu Libertatis Batavæ Adfertor !
quo nunc tecum fugiemus ? Visne provocare ad pratoriam tuam co-
hortem , & invictum exercitum , in quo flos nobilis juventutis tuam
veneratus fortitudinem militat ? Ah inter armatos mors quoque fu-
rit Optime Princeps ! Visne provocare ad firmissimas, quas expugna-
sti, urbes, ad valla & tormenta, quæ hostibus incutiunt terrorem ? Ah
illa mortem non terrefacere possunt Optime Princeps ! Visne provo-
care ad validissimas naves , quibus vehitur per omnem Oceani lati-
tudinem Fortissima gens Batavorum ? Ah in maris fluctibus mors
quoque circumvolvitur Optime Princeps ! Vis ne provocate ad
Reges consanguineos & Affines ; ad Reges Antipodes qui tua stu-
pent facinora ? Ah illi ipsi in nullo loco adversus mortem tui sunt
Optime Princeps ! Neque hæ profanæ cogitationes augustam illam
mentem incessere poterant, quæ me nunc transorsum agunt. Nun-
quam timuit Fredericus mortem, qui sciebat vitam esse, non quæ in
hoc spiritu, aut mole, sed quæ in memoria posteritatis, in existi-
matione seculorum omnium ac temporum consistit. Virtute
vivitur, magnanimitate vivitur, ipsa morte vivitur, si quis magno
animo illam expectat. Hoc sciebant Heroës : hoc scivit fortissimus
Græcorum Achilles, ille Thedite prognatus, ille Hectoris ac Trojæ
everfor, qui cum Sors eligendi daretur, æternitatem nominis maluit
& brevem, quam longam & ingloriam vitam. Et quomodo ad
mortis cogitationes opstufesceri potuisset Auriacus Princeps, qui non
tam balista aut ariete portas urbium ac muros, quam solo mortis
contemptu perruperat ? Admiratur Græcia Epaminondam, quod
morti vicinus de Patriæ sollicitus esset statu : admirabitur posteritas
Fredericum, quod in fidiculis quasi naturæ positus Patribus & Filio
Patriæ commendaret salutem. Publicis & privatis salutationibus de-
functus, ad ultimum se comparavit proelium, in quo non tormentis
aut sclopetis ; sed precibus, & firmâ in Christum fiducia tertium coelû
sciebat expugnari. Latiorum cogitabat victoriam, quam unquam
antea tulerat ; nam quæ ille & Romani vicerunt, puncti instar sunt,
quæ Alexander subegit, si coelum intuemur, vix quærendo possunt in-
veniri. Decemcirculator Ulysses in exiguâ mundi parte & propè
nulla jactatus, si cum toto, quod Fredericus nunc meditabatur, con-
feri-

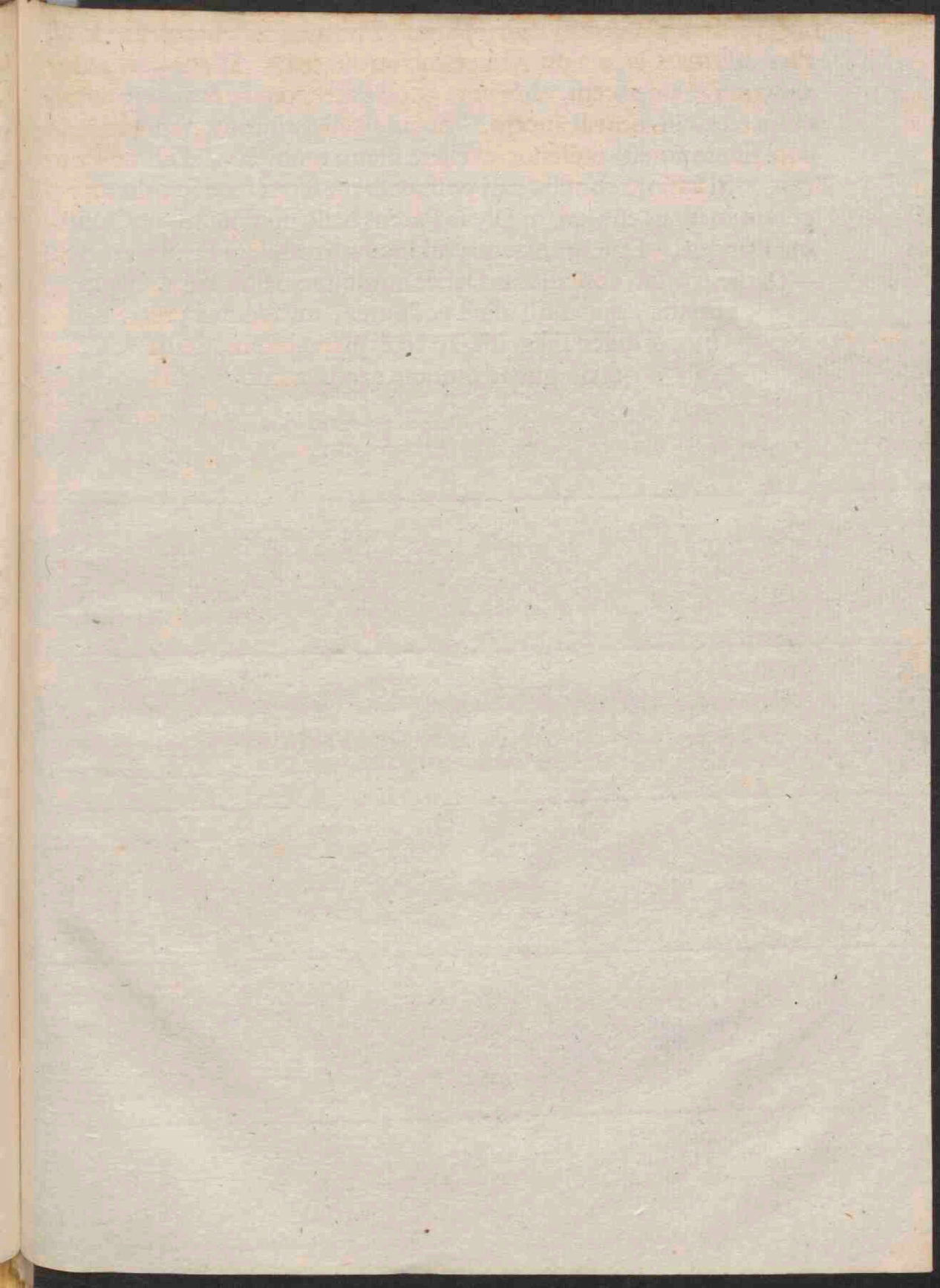
ferimus, vix unius horæ iter confecit. Aderant Ecclesiæ Ministri, qui hæc cogitantem animabant: inter quorum sermones & solatia animus inter æternorum orbium concursus Syderumque, e quibus oriundus erat, iterum errabat. Priusquam homo esse desiit, immortalis fiebat, priusquam e terris abiit, cum Deo versabatur. Talis animi exitus difficilis esse non poterat. Quemadmodum fulgur nubem siccam facile perrumpit, exhalatio humida cum lenta & caliginosa diu contendit; ita inculpatus animus e puro corpore haud invitus abit, sceleribus contaminatus tardè & graviter eluctatur. Decimus quartus Martii funestus ille dies fuit, quo cum oriente Sole, Sol Bataviæ occidit. Viginti duos annos publicis rebus ex Patrum decreto præfuit, eo successu, ut ad ipsam tanquam ad terræ centrum & ipsam immortalitatis officinam se converteret mortalium genus. Maximi Reges & Imperatores ipsi favebant: solus illum timuit Iberus. Heu jaces nunc Auguste Princeps! Heu jaces in tuorum conspectu: sed in cœlo de toto mundo triumphas. Non Feretrio cuiquam Iovi aut Capitolino, sed Deorum Deo, qui cœlum architectatus est, & terram suo librat pondere, laureas, quas hic adeptus es, offers. Non maria, montes aut Sylvas, non Rhenum, Mosam, aut Scaldem, non expugnatas urbes, sed civitatem Dei intueris, in qua millia & millia Angelorum, in qua Reges & Principes boni & tui similes, in qua Pater Guilielmus & Frater Mauricius, in qua omnes Sancti gaudia percipiunt, quorum suavitas nunquam est intermoritura. Interea magna pompa effertur funus, & capit Delphis ossa tumulus Patris & Fratris; ubi impostero ad trium Heroum manes contremiscet orbis advena. Recrudescunt in exequiis tristitiæ vulnera, & universa Respublica stat attonita mærore. Tumulum ipsius & exequias non Delphis solum, sed ubique videre possumus. Tristitiam in Patribus, tristitiam in Nassovia Domo, tristitiam in Regibus, & Principibus, in cive, in milite, in curia, in templis, in prætoria navi, quæ ipsum ad hostes evehere solebat, in fluviis, quorum Najades ipsius circumnabant classes, animadverto. Verum enimvero ut Orationi meæ finem imponam, solatiis omnes erigit Filius Principis Guilielmus, in quo Patris, Patru, & Avi concaluisse sanguis videtur. Tu es Celissime Princeps, qui sub Patris imperio patriis assuefactus virtuti-

bus, fortitudinis dedisti documenta. Tu nunc fasces capessis & ut alter Ascanius in magni Ænææ locum succedis. Si dubitat Hispanus contrahere pacem, absolvere quod Pater coepit, & cogere illum, tuum est Celsis sime Princeps. Si feralis illa ambitio nondum gradum sistere potest, radicitus evellere illam, tuum est Celsissime Princeps. Si saniora consilia pati possunt Iberi, si pax redit in orbem, pace tam magnus esse, quam Divus Parens bello fuit, tuum est Celsissime Princeps. Et ut omnia. quæ ad incomparabilem Principem spe-

stant, tua sint, conciliator Dei & hominum Iesus duit! Quem

armatis, qui nihil aliud possumus, invademus precibus, & quicquid gratiæ ab eo expugnabimus, tuum faciemus ad omnem æternitatem.

F I N I S.

20033/4